ПО КОНФІСКАТІ НАКЛАД ДРУГИЙ

Ч. 35. Opłata pocztowa należytość opłacono ryczałtem. Львів, неділя 31. серпня 1930 р. Рік XXXII.

Виходить що тижня в неділю.

Адреса редакції і адміністрації: „Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., квартально 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Редакції: 29-41.

Телеф. Друкарні: 29-26.

Невтральних не може бути.

Невтральність це те саме, що „моя хата в краю“. Коли двох бється а третій боїться також обірвати, то усувається на бік — заявляє, що є невтральний: ні за цим, ні за тим.

Може невтральність і добра річ, але в нашій недавній історії записані такі невтральні, що заплатили за свою невтральність дуже дорого.

Це було на початку 1918-го року. Московські землі опинились уже в руках червоних москалів і на чергу стало питання прибрати до рук всі немосковські землі, які почали будувати своє незалежне життя. На перший вогонь пішла Україна, як підстава могутности колишньої Росії.

На Україну посунули московські червоні війська, а рівночасно піднесли голову москалі в Києві і на його вулицях впали перші московські стріли, звернені проти незалежности України. За пару днів весь Київ клекотів і кервавився.

В тому часі в Києві було стільки українських військ, виділених з російської царської армії, що їх вистарчилоб не лиш на здушення москалів у Києві, але й на те, щоби спинити їх перший похід на Україну взагалі. Але не багато було такого війська, що зрозуміло важність хвилі для своєї молодої держави і для українського народу. А був це час, коли окремі військові частини самі рішали, чи їм воювати, чи вилігуватись у казармах.

І проти москалів виступила лише невелика частина, яка не встояла перед московською переваґою і покинула Київ. Велика більшість запаслася лиш посвідками для козаків, що вони вояки української армії, але у боротьбі з москалями, які руйнували незалежність України, вони протолосили „нейтралітет“. І ті остались у Києві.

Київ заняли більшовики і почали першу свою „чистку“ на Україні. Українські невтральні вояки сміло добували свої українські посвідки, коли їх леґітимовано на вулицях, і заявляли, що вони невтральні. А наїздники забірали тих невтральних і переводили їх у „штаб Духоніна“ і розстрілювали. Української посвідки вповні вистарчало на те, щоби „невтрального“ розстріляти. І тих невтральних здесятковано. Як баранів вирізували їх москалі.

Це є страшний момент в історії наших визвольних змагань. Але, коли приглядаємося до теперішнього нашого життя, то маємо враження, що багато українців або зовсім не знає про долю невтральних перших українських вояків у Києві, або забуло про цю їх страшну траґедію. Невтральники в нас і тепер хоч у драбинясті вози гати.

На історії з київським „нейтралітетом“ московські більшовики дуже виразно показали, що вони є вірні своїй засаді: хто не з нами, той проти нас. Але та засада панує всюди. І всюди її кінець такий самий, або менше чи більш подібний до київського. Невтральні у боротьбі, де йде про їхні справи, завсігди ділять долю переможених. Їх роля — це роля невільників, які не розуміють і не вміють оборонити свого права. Їх доля навіть гірша, як тих, що вислугуються ворогові.

На Великій Україні йде дальше страшний похід знищення українського народу. Є в нас маса тих, що виразно і ясно ставляться до справи і борються з московським наступом. Є такі, що запродались ворогові, або по несвідомости сприяють його чорній, інколи замаскованій роботі. А є багато — „нейтралітетчиків“.

Висновок у наших умовах ясний: кожний мусить брати участь на будь-якому полі громадської праці; звичайно — на полі, до якого найбільше надається — культурно-освітнім, шкільнім, господарськім, кооперативнім. Кожний, без виїмку, мусить бути карним членом політичної орґанізації, а такою нашою орґанізацією є Українське Національне Обєднання.

Опозиція при роботі.

Шість польських партій, що стоять в опозиції до польського уряду, т. зв. Центролів, рішили зложити на руки соймового маршалка Дашинського внесення на скликання надзвичайної сесії сойму і сенату. Підписи на таке внесення вже зібрані.

Крім того Центролів рішив скликати на день 14. вересня ц. р. ряд маніфестаційних віч в ріжних містах Польщі. Віча мають бути продовженням аґітаційної праці краківського конґресу, за який потягнено цілий ряд польських політиків до судової відповідальности. Кличами цих віч є: негайне скликання сойму, усунення диктатури і боротьба з господарською кризою.

Перед новою сильною рукою.

Політичні вакації в Польщі скінчились скорше, ніж загально надіялись, і нагло вибухає дальше боротьба між урядом і соймом. Перший заворушився Центролів і заповів явно свій новий наступ проти уряду. Відповідь уряду впала негайно як ґрім з ясного неба. В суботу, 23. серпня уряд полковника Славека подався до димісії, щоб зробити місце урядови маршалка Пілсудського.

Все пішло швидкою ходою і було мабуть заздалегідь приготовлене. Президент Мосціцький приняв димісію Славека відразу і звернувся до марш. Пілсудського з предложенням, щоб станув головою уряду. Марш. Пілсудський обіцяв дати відповідь вправді аж до понеділка, але на ділі згодився з місця станути на чолі мінстеріяльного кабінету, якого він зовсім зміняти не хоче. А навіть заявив, що мусить мати віцепремієра, значить, свого заступника, яким має бути полковник Бек. Сказав також, як уявляє собі співпрацю з міністрами, особливо з міністром скарбу.

Тимчасом президент Мосціцький вислав всім міністрам письма зі звільненням, але рівночасно поручив їм урядувати, аж буде покликаний новий уряд. Це сталося справді в понеділок, 25. серпня. Тогож дня Пілсудський був іменований премієром, причім іншими міністрами стали ті самі люди з виімком полк. Бека, що війшов як міністер без теки.

Значить, зміняється тільки голова уряду, яким стає отверто сам Пілсудський. Доси був він також головою, але скрито. І саме та зміна значить дуже богато.

Перш усього всі сподіваються загострення політики „сильної руки“. Нема вже найменшого сумніву, що уряд використає своє право супроти сойму і його розвяже, щоби перевести нові вибори і то зараз в осени. Це буде властива відповідь теперішній соймовій опозиції.

Дальше виходить, що справдішним шефом уряду мавби бути права рука Пілсудського полк. Бек. Його завданням буде перевести нові вибори, а помагати йому буде полк. Славек, що обіймає назад головство урядового бльоку (ББ).

Зміни на відповідальних становищах.

Львівський воєвода ґр. Войтіх Ґолуховський уступив минулого тижня. Це уступлення пояснюють всіляко. Між іншим ставлять його у звязку з останніми подіями та настроями у Сх. Галчині. Наслідником дотеперішного воєводи має стати людина, що має показати сильну руку, як цього бажає собі Варшава. Зачувати, що новим воєводою хотять мати полковника Коца, який заявив, що обіймає це становище під умовою, що Варшава згодиться на його плян „втихомирення“ Сх. Галичини. Справа покищо не рішена.

Уступив також ґродський староста у Львові Кльоц. Наші читачі знають його з причини гострого цензурного курсу, якого жертвою була часто, особливо попереднього року, наша ґазета. Він дістав посаду в міністерстві а на його місце прийшов надкомісар Ст. Ґалляс з Люблина.

Арештування без кінця.

Поліція в Глібовичах повіт Бібрка арештувала братів Володимира та Івана Габрусевичів, студентів университету. Польські ґазети запевняють, що це члени української військової орґанізації а навіть учасники нападу на почтовий віз. У звязку з цим нападом арештовано в Перемишлянах ґімназистів Фостяка і Бучацького та відставлено до Тернополя.

У звязку з підпалом стирт Любомірського коло Городенки поліція перевела ревізію серед місцевої молоді й арештувала кільканайцятьох студентів, яких по списанню протоколів випущено. Затримано в арешті тільки Івана Берeвовського. В селі Поточиськах арештовано Теодора Юзькова.

В Бишові пов. Сокаль арештовано Волод. Савчука, Мандюка, Пуру і Софіяна під замітом підпалення стодоли зі збіжем на фільварку Тарновського.

Сумний знак.

Тяжке господарське положення в рільництві у Польщі довело до того, що закупи штучних навозів зменшились до половини в порівнанню з минулим роком, а фабрики машин з дня на день зменшують свою працю. А всетаки фабричні маґазини є завалені, бо нема кому купувати товарів.

Важке положення витворилось на польських залізницях. Був час, коли Польща позичала ваґони в Німеччині та в інших сусідних державах, бо не мала чим возити товарів. Тепер дійшло до того, що на ріжних стаціях у Польщі стоїть дармо коло 50 тисяч власних ваґонів, отже майже третина всего залізничого табору. Причина: нема для кого возити товарів! Навіть особовий рух зменшився, бо люди волять їздити автобусами, що є практичнійші і переважно дешевші.

—o—

До чого це йде?

В останньому тижні було знову кілька випадків пожеж на фільварках у Сх. Галичині. Склалося так дивно, що на першому місци стоїть Бобреччина, де в Старому Селі згоріла стирта конюшини на шкоду Потоцького; в Стрілках згоріло 200 кіп пшениці, власність Черкавського, а у Воловім пішло з димом дві стирти конюшини і стирта пшениці. Була також проба спалення фільварку Яна Шептицького в Девятниках цьогож повіту. Крім того у Ґвізди Старім пов. Городенка згоріло дві стирти пшниниці й одна стирта вівса, власність Иосифа Гороха, та з Павелчу пов. Станиславів стирти збіжа Стан. Меншля. В Данильцях пов. Рогатин згоріла стирта вівса Ф. Бєсядецького, а в Макарові пов. Станиславів згоріли три стирти пшениці на фільварку Ст. Пельца.

В деяких випадках паліїв арештовано на місци і показалося, що це була особиста пімста за зазнані кривди. А в деяких випадках можливе, що підпали стоять у звязку з асекурацією. Бо показалось, що відшкодування шляхом асекурації є для декого найвигіднійшим згрошевленням жнива.

На слідах забутої виправи.

Норвеська наукова виправа знайшла недавно в краю Франца Иосифа під північним бігуном останки нещасливої виправи шведського інжинера Андре, що перед 33 роками вилетів із острова Шпіцберґен з двома товаришами Стріндберґом і Френклем, звичайним бальоном до північного бігуна. Виправа пропала без сліду а про нещасливих летунів появлялись довгі літа ріжні чутки, яких ніхто не міг провірити. Вкінци про них забули, бо тимчасом північний бігун осягнули інші люди і то кермовим бальоном або літаком, яких перед 33 роками ще не знали. Аж 6. серпня ц. р. норвеська наукова виправа під проводом професора Горна знайшла санки і човен, в якім лежали людські кости. На деяких предметах був напис: „Бігунова виправа інж. Андре 1897 р.“ Кілька метрів від човна лежало в леді тіло Андре, що було ще в убранню і досить добре збереглося. Недалеко лежав кістяк третього учасника виправи. Проф. Горн забрав усе те і з початком вересня має вернути до Норвеґії.

Замкнути ножиці!

Часто пишеться і говориться про важке положення хліборобства, що випливає з цім на продукти рільні і промислові. В порівнанню з передвоєнними роками хліборобські продукти страшенно потаніли, а промислові подорожіли. Витворились так звані ножиці цін з великою шкодою для людности, що живе з ріллі. Одночасно повстала в хліборобських державах страшна господарська скрута, яку найсильнійше відчуває Польща, де зорґанізований промисл диктує ціни, а рільництво як той пасерб мусить вдоволятись тим, що йому мачоха з ласки кине.

В інших державах справою цін на хліборобські продукти занялися міродатні чинники і стараються справу урегульнити, бо від добробуту хліборобів залежить розвиток промислу. Навіть в такій високо промисловій державі як Німеччина стараються примкнути назад оті цінникові ножиці. Обчислено, що за останніх 6 років харчі в Німеччині подешевіли на 24 проц. Ця ріжниця відбилася шкідливо на німецькому промислі, який не має потрібного збуту серед хліборобських мас. Отже по ґазетах на вічах і зборах зачали домагатись знижки цін на промислові вироби, головно машин, обуви, вбрання, ріжних знарядів і т. п. А щоби до то того дійти, домагаються зменшення робітничих платень на 15 до 20 проц. Розуміється, що проти цього протестують робітники, але інтерес загалу суспільства важнійший від інтересу одної суспільної кляси і скорше чи пізнійше ця знижка буде переведена. Бо німці це розумний нарід.

А рахунок простий: Як промислові вироби будуть дешевші, то люди будуть більше купувати. Зросте торговельний рух і оборот, а це оживить промисл і зменшить безробіття.

Коли такі міркування добрі для Німеччини, то тим кращі вони для Польщі. Бо чому по містах безробіття? Тому, що промислові вироби для нашого хлібороба за дорогі. Не може купувати. Товари лежать по маґазинах і склепах, а фабрики зменшують роботу або й банкротують. Безробітним треба давати запомоги, а гроші на це беруть з податків.

А положення в Польщі далеко гірші ніж в Німеччині. Там промислові товари бодай на 5 проц. потаніли, а тут не тільки не потаніли, але значно подорожіли. Порівнаймо, кілько перед війною коштував плуг, а кілько коштує нині. А тепер: що коштувало жито перед війною (в долярах), а що нині? Ножиці розімкнулися в Польщі страшенно.

Отже треба так само як в Німеччині замкнути ножиці, інакше біда не скінчиться. Треба промислові ціни зближити до цін хліборобських. Але є кому це зробити? От в цьому й діло. Нема кому. І тому нема надії на краще.

Міждержавна хліборобська конференція.

Польський уряд скликав на конець серпня ц. р. до Варшави конференцію (нараду) 8 рільничих держав, а саме Чехословаччини, Угорщини, Румунії, Югославії, Болгарії, Естонії, Лотви і Фінляндії, щоби довести до порозуміння і співпраці в розвою хліборобської продукції. З польських ґазет довідуємось, що конференція має погодити інтересовані держави в спільному збуті хліборобської продукції, усуваючи всі дотеперішні митові трудноції. В тій цілі мають повстати три комісії: 1) загальна, що займеться справами торговельної політики, 2) ветеринарійної і 3) комісії господарської співпраці рільних держав.

Чи вийде з того щось путнього, можна згори сумніватись, бо Польща не мала ніколи щасливої руки в справах хліборобської політики, даючи всюди першенство інтересам фабричного промислу, якого й доси не зорґанізувала. Як може конкурувати з такою Чехословаччиною або Угорщиною хліборобство Польщі, доведене дотеперішною державною господаркою над беріг пропасти?

Сяк чи так, а заповіджена у Варшаві конференція хліборобських держав має бути відповідю на митову політику Німеччини, з якою Польща ніяк не годна зговоритися.

Чому маємо таке літо?

Вчений д-р Топерчев пише в одній німецькій ґазеті, що сьогорічне непогідне літо є наслідком пересунення земської оси. Земля як ціліст не находиться в постійній рівновазі. Її вісь все холітається. На основі точних обчислень стверджено, що ті рухи відбуваються що шість літ. Кожде, хочби найменше пересуння земської оси викликує рухи повітря і води, а також рухи в нутрі землі. Все те стає причиною воздушних забурень і землетрясень. На основі точних обчислень бігунових рухів означено вже торік яке буде сьогорічне літо.

Два світи.

ТАЄМНИЧА РАДІОВА СТАЦІЯ БІЛЯ НЮ-ЙОРКУ

був початок цього року. Американська радіова стація у Вашинґтоні перехопила якусь шифровану радіо-телеґраму, яку надала якась сильна, але невідома стація. За першою пішли дальші телеґрами, а не можна було вгадати, звідки вони і що означають. Лише догадувались, що це якась нечиста справа.

З великим трудом удалось одному знатокові відгадати шифру і тоді у телеґрамах прочитано: „Вїзд вільний, охорона побережа на пополудні; 500 скринь для тягарового авта на місці ладовання біля острова.“ З решти телеґрам, яких назбірали дуже багато, зміркували, що їх надавало якесь велике і багате підприємство, а також довідались, що те підприємство має свої очі і в урядових колах, бо знало про ріжні тайні урядові накази.

Треба було вияснити, в якій стороні є те підприємство, себто з якого боку надаються радіотелеґрами, означити місцевість, а потім будинок, в якому є радіостація. До того треба було все так робити, щоби нічого не доглянуло шпигунське око, яке мусіло бути в урядових колах.

Розшуки доручено лише кільком довіреним урядовцям. При помочі кількох апаратів, які розставлено в ріжних сторонах, розвідано, що телеґрами йдуть з боку Ню-Йорку. Дальше усталено, що радіова стація мусить находитися в найбагатшій части таки самого Ню-Йорку. Згодом рішили, що стація находиться в багатій палаті якогось Гамерштайна.

Вже знали все, але до розвязки справи не брались. Чекали цілий місяць і приглядались до таємничого підприємства. А воно працювало повною силою пари. Пароплави, моторові човни, тягарові й легкові авта, радіова стація, величезний рефлєктор, який керував рухом на морю — все в руху, все робило підприємству гроші. За пів року підприємство мало 2 міліони долярів прибутку. А по місяці обставлено поліцією всі будинки, площі ладунків, всі входи і виходи. В означеній годині все накрито. Великі запаси ладунків і перевозових засобів (моторівок) сконфісковано а 35 найважніших представників підприємства замкнено під ключ. Це підприємство шмуґлювало горівку.

Виновників гостро покарають, бо горівка руйнує здоровля-добробут народу і її законом заборонено в Америці фабрикувати і пити.

Коршма місцем „пропаґанди згоди братніх народів“.

Не можна би повірити в те, що зараз напишемо. Але є це чорне по білому і не можна йому не вірити. Читаємо у львівському „Слові Польськім“ з 25. серпня ц. р.:

„Відомо, яке значіння мають для селянина, особливо українського (рускеґо) зустрічі при чарці. Давніше коршми витворювали у себе місця до стрічі селян даного села, де могли не лише попити і вибалакатись, посплетничати, поюдити, посваритися, а навіть і побитись. (Що за благодать!)“

„Коршма є не лише місцем, де взаїмно вимінюються погляди і опінії, але також установою, яка *зуміє впливати на ті опінії* і входити в близький звязок з особистими справами окремих гостей. Тому є дуже важне, щоби держава дбала про те, в які руки віддає концесію.“

„Тепер діється таке, що міністерство скарбу дуже легко дає концесії українським кооперативам (?)“ (— Невже є ще яка українська кооператива, що торгує алькоголем? Негайно треба це зліквідувати. Шкода сліз нещасливого „Слова Польского“.“)

„*При чарці* отвирається людині серце, людина стає отвертою і сердечною, опановує її величезна розмовність і охота до всяких реформ“...

„Особливо пізнається в часі алькоголевого підхмелення погляди даної особи“...

— Все це говориться до того, що при чарці зєднується українських селян до „вивротової“ праці. Тому „Слово Польске“ радить відібрати всі горівчані концесії від українських кооператив і віддати їх — польсько-українським кооперативам. І тут доходить „Слово П.“ до такого висновку:

„Концесія, яку видалось би „польско-рускей“ кооперативі, була би перш усього заґварантована під оглядом державним. Потім творила би у себе атмосферу успокоювання, а це хоч би у власному інтересі, вкінці могла би відгравати поважну ролю як осередок, де є пропаґована згода братніх народів і ідея пошановання для держави.“

Прекрасно. Щоби ще лиш під боком була ковбаса або дреглі.

Арештування посла.

На відпусті в Алекшицях пов. Ґродно два комуністичні білоруські посли Дворчанин і Волинець хотіли зробити віче. Поліція тому перешкодила і старалась розігнати людей. У відповідь на це пос. Дворчанин добув револьвера і як пишуть польські ґазети, почав стріляти до поліціянтів. Одночасно товпа кидала на них камінням. Скінчилось на тім, що поліція дала сальву в повітря і розігнала людей. За утікаючими послами вислано погоню, а коли вони приїхали автобусом до Індури, обох арештовано. Згодом пос. Волинця випущено на волю а пос. Дворчанина відставлено до судового арешту в Ґродні. Грозить йому кара від 4 до 15 літ. Крім того арештовано 21 осіб за участь в киданню камінням на поліцію.

Країна голоду.

В Китаю панує голод, якого не знає людська історія. В провінції Шансі не було від 1927 р. дощу і людність не має ніякого жнива. Два міліони людей жиє травою і листям. Анґлійський подорожний Клерк, що звидів ті сторони, описує страшні річи. В одному селі, де жило 800 родин, тільки шість родин мало збіже, а половина мешканців не виділа його вже 3 роки. Люди кормляться листям, корою, корінцями і т. п. З одної родини, що числила 12 осіб, осталось тільки троє. Нещасні мали тілько горнятко вареного листя.

Катастрофу доправляє домова війна. Вояки реквірують і граблять що тільки представляє якусь вартість. В долині Вай з людности 6 міліонів умерло з голоду коло 2 міліони людей. В місті Сіяні, що мало коло 200 тисяч мешканців, умерло в одному місяци 3.500 осіб. Ніхто не має уже сили ховати чебішиків. В десятьох селах, де жило коло 8 тисяч людей, осталась при життю тільки одна стара жінка. Інші валялись трупами по хатах і дорогах. В Кансу нищить людей крім голоду ще й релігійна боротьба між корейцями і магометанами. Всі села лежать у згарищах.

В останньому часі голодуючим населенням занявся китайський Червоний Хрест, що несе йому поміч від міжнароднього Червоного Хреста.

Боротьба за діточу душу.

Більшовики стараються знищити все, що витворює теперішний світогляд людини, який вони називають буржуазним, щоби на його місци створити свій комуністичний. Найбільшу вагу привязують до виховання молоді. В останньому часі більшовицька влада переводить ревізію по склепах з діточими забавками і нищить всі забавки, що шкодять комуністичній аґітації. Забирають між іншим забавки, що представляють смішно муринів, китайців та інші східні народи, бо це викликує у дітей національну ненависть. Зате більшовики кажуть виробляти забавки, що пропаґують комуністичні ідеї серед дітей. Вже давніше викинули з діточої літератури все, що незгідне з комуністичною пропаґандою.

Ціни у Львові.

Збіже. Пшениця двірська 31·25, 31·75; збірна 28·50 29·—; жито 19·50, 20·—; ячмінь 20·25, 20·75; овес 18·50, 19·—.

Набіл. Маслосоюз платив кооперативам дня 25-го ц. м.: масло експортове 4·30, десерове 4·20, молоко 0·25, сметана 1·30, копа яєць 6·60.

Гроші. Доляр ам. 8·88, канад. 8·80, чеська корона 0·26, франц. франк 0·34, швайц. фр. 1·72, фунт шт. 43·60. лев 0·5, австр. шілінґ 1·25 червонець 9—10

Вісти з Радянщини.

Грошева скрута в Радянщині приймає щораз більші розміри. Більшовицька валюта обезцінена, курс червінця паде з дня на день, а населення тратить довіря до паперових грошей і хапає тільки гроші металеві, особливо срібні. Наслідком того срібні монети щезли зовсім з обігу. Занепокоїлась тим більшовицька влада й заборонила під строгою карою скуповати та переховувати срібні гроші. Чрезвичайка в Москві розстріляла чотирох купців за грошеву спекуляцію, яку вважають контрреволюцією. Крім того багато осіб за переховування срібних грошей укарано вязницею.

Розправляються з повстанцями. Окружний суд в Київі розглядав справу повстанчого відділу Клименка, що ще в 1919 р. виступив в Уманщині. Занявши місто Умань, повстанці вбили більшовицького команданта міста і багато жидів. Деякі з тих повстанців стали тепер більшовицькими службовцями в ріжних урядах. Між іншими провідники Донець і Швайк служили в окружному уряді освіти. Обох засуджено на кару смерти, а інших на вязницю від 3 до 8 років.

По широкому світі.

НА ЛИТОВСЬКОГО КОМАНДАНТА ПОЛІТИЧНОЇ ПОЛІЦІЇ, полковника Рустейка виконано замах. Коли він розмовляв з кимсь в одній реставрації, напало на нього двох молодих людей і завдали йому чотири рани в груди штилетами. Напасників зловлено й оба є студентами. Показалось, що це члени розвязаної орґанізації „Залізного Вовка“, яка тримає з бувшим диктатором Вальдемарасом. Замах на шефа політичної комісії стоїть у звязку з широко зорґанізованим заговором, що має на меті вбити цілий ряд осіб, між іншим шефа ґенерального штабу, міністра справедливости і шефа канцелярії міністра внутрішних справ.

В РОМУНІЇ заноситься на зміну уряду. Теперішний уряд Маніва, що опирається на царaністичній (селянськскій) партії, має уступити, щоби зробити місце союзному урядови, опертому на ліберальній партії, обєднаній з царіністичною. Новий уряд мавби затягнути заграничну позичку й перевисти розбудову краєвого господарства. Домагається цього король Карло, інакше грозить диктатурою. Тимчасом король має свій клопіт. В осени має бути його коронація і нарід домагається, щоби він коронувався разом з королевою Оленою, що з ним розвелася. Тимчасом вони ще непомирилися і взагалі бувша жінка короля не дуже спішиться взяти королівську корону на свою голову, не могучи простити Карлови його зради. Король хоче коронуватися без неї, а на це знову не годиться уряд, особливо Манів, що допоміг Карлови вернути до Румунії. Можливе, що коронація буде відложена до весни.

ЧОГО ДОМАГАЄТЬСЯ ІНДІЯ? Керманич індійського самостійницького руху Ґанді вислав з тюрми, в якій тепер перебуває, до віцекороля Індії льорда Ірвіна письмо, в якім зовсім не вдоволяється обіцянкою признання для Індії прав анґлійської домінії на взорець Канади або Австралії. Він каже, що анґлійському урядови Мекдональда не вдасться перевести такої конституційної зміни в Індії, бо опозиція консерватистів і лібералів за сильна, щоби до того допустити. Всеж таки уряд повинен взяти цю справу на доміняльні наради брітійської імперії зараз в осени. Крім того Ґанді домагається амнестії для всіх політичних проступників в Індії. Якщо ті два домагання будуть сповнені, тоді индуси повірять в добру волю анґлійського уряду і занехають бойкотову акцію та цивільний непослух супроти анґлійської влади.

Арештування сельробівців. В Давидові коло Львова поліція арештувала Андрія Панчиняка, в якого найшла 6 кґ. комуністичних відозв. Арештований признався, що відозви дістав від редакції „Сель-Робу“ у Львові. Поліція перевола ревізію в „Сель-Робі“ й арештувала 11 осіб. Між арештованими є дві особи з Волині, а саме: Ів. Кондратієв з Володимира і Карло Муха з Луцька. Ревізія була також у вибраного недавно сельробівського сенатора Миколи Хімчина, але його не застали дома, бо виїхав до Москви. Домівку „Сельробу“ поліція закрила.

—0—

НОВИНКИ.

— **Найшли гроші під Бібркою.** В лісі коло Бібрки найшли пастухи запечатаний мішочок, в якім находились паперові гроші. Хлопці занесли мішочок на поліцію, яка ствердила, що банкноти вже надгнили і представляли суму 960 зл. Гроші походять правдоподібно з недавного нападу на почтовий віз.

— **Воєнні інваліди** і їхні родини мають дістати в жовтни додаток до своїх рент. Висота додатку залежить від висоти побираної ренти.

— **Плямистий тиф** появився в Джурині пов. Чортків і шириться від хати до хати. Хорі є в кільканайцятьох домах. Щоби недопустити до дальшого поширення недуги, перед кождою хатою, де є хорий, стоїть варта, яка нікого сюди не пускає. Переводиться також в кождій хорій родині дезінфекцію.

— **Втікають з більшовицького раю.** Недалеко Прудник у Виленщині перейшло на польський бік 13 осіб, що не могли погодитись з більшовицькими порядками та колективізицією. Дехто з них втік з кіньми та іншою худобою. Кажуть, що краще жити на чужині в найгірщих обставинах, ніж під більшовиками.

— **За давні провини.** В Слобідці пов. Копичинці арештовано 30-літнього Миколу Ґуту, каліку без одної ноги, якому закидують, що в роках 1921 і 1922 підпалив кілька фільварків в околици.

— **Огонь в читальні.** В Микуличині пов. Надвірна вибух у читальні „Просвіти“ огонь і знищив деревляні части будинку і товари, що належали до кооперативи. Огонь перекинувся на сусідну віллю п. Ольги Семків і також її знищив.

— **Не мав з чого жити** і рішив згинути 23-літній робітник Дмитро Шерський з Беньковець пов. Збараж. Найшовшись на головнім двірци у Львові, він на очах багатьох людей положився на шини і колеса машини відтяли йому голову.

— **Крадіж в Косові.** До громадського уряду в Косові вломилися в ночі злодії і розбивши касу, забрали 17.000 зл.

— **Велику крадіж** викрили в цловім уряді в місті Соснівци. Арештували урядника Квятковського, що спроневірив поверх 100 тисяч зол.

— **Убив злодія.** Господар Иосиф Хартач в Борках Янівських коло Львова почув у ночі, що до його комори добуваються злодії. Вибіг на подвіря і побачивши трьох людей, крикнув: „Стій, бо стріляю!“ На це один злодій стрілив до нього з револьвера, але хибив. Тоді Хартач дав пять стрілів з револьвера до утікаючих злодіїв і одного положив трупом на місци. Показалось, що убитим є осиф Журавецький з Клепарова, караний за крадіжі.

— **Згорів тартак.** В Зарічу пов. Богородчани згорів у ночі на 24. серпня тартак Маєра Гаґера. Шкода виносить чверть міліона. Огонь повстав через неосторожність.

— **За маєток.** В Мразниці коло Дрогобича Михайло Маців застрілив свого молодшого брата Олексу. Причиною братовбийства була сварка за батьківську спадщину. — В Мочирадах пов. Мостиска господар Іван Посідач посварився зі своїм зятем Петро Гіщаком і вдарив його так сильно по голові, що убив його на місци.

— **Самохід упав з моста.** Сталося це коло Яремча пов. Надвірна, де під особовим самоходом завалився міст, який тепер направляють, і самохід упав з висоти кільканайцятьох метрів. Їхав тільки шофер, що тяжко потовкся.

— **Огні.** В селі Зборі пов. Калуш вибухла в ночі пожежа, що знищила 13 господарств. Причина пожежі невідома.

— **Знайшов собі смерть у Львові** Яків Шанквайлер, лісничий з Горожанни пов. Рудки, В одній реставрації в ринку орудував так незручно своїм револьвером, що револьвер вистрілив і вбив його.

— **Нещастя з літаком.** Коло Іґляви на границі Чех і Моравії упав літак чехословацької воздушної лінії, що віз 13 осіб з Праги до Братислави. Літак упав на дім і запалив його. Чотири особи згинули на місци, а 6 померло в дорозі до шпиталю. Інші тяжко потовклися.

— **Про дивне явище природи** доносять з Італії. Коло військових маґазинів убив грім вартівника. Лікар оглянув убитого і найшов на його шкірі червоні плями, що як фотоґрафічна знимка представляла докладно дерева, корчі і плоти, які находилися коло місця, де стояв вояк. Ті плями відфотоґрафовано а невичайним явищем занялися вчені.

— **Загадочий злочин.** В придорожнім рові під Варшавою найшли залізничі робітники мішок, в якім находився порізаний труп молодого мужчини. Голова і ноги були відтяті від кадовба. Можливе, що цей страшний пакунок хтось викинув крізь вікно з потягу. Поліція не може попасти на сліди цього загадочного злочину.

Приготування пчіл до зимівлі.

Відграничення гнізда, в якім пчоли зимують, є преважною роботою пасічника, котру треба зробити вже у вересни. Пчоли мусять зимувати ні за тісно, ні за просторо. Коли гніздо полишимо їм просторе, то зимівля буде за зимна, пчоли гудуть багато, щоби рухом огрітися, і їдять багато. Колиж гніздо зіставимо їм за тісне, то пчоли зимують за пепло, що їх також непокоїть і спонукує до надто вчасного червлення, чим доробляються часто гнильця або голодової смерти, заки настане весна.

На гніздо треба оставити стільки лише рамок, скільки пчоли в холодні дні вересня осіли, додаючи одну лише рамку більше. Коли ціле гніздо треба в улию перебрати і уложити, то треба з тим поступити обережно, щоби не покалічити роботи, бо в тім часі трудно вже пчолам її направити. Рамки нехай будуть назад заложені в тій самій черзі, в якій були перед розібранням гнізда, а всі злишні, пчолою не осбядені належить вийняти з улия в безпечне місце. Гніздо ціле так як уложене треба обложити дошинками, а як настануть морози, виложити порожні місця отавою або матами. Так само із верху обкидаються поєдинчі тонкі улиї матами або отавою аж тоді, коли настануть морози, а тоді матимуть пчоли спокійну і теплу зимівлю. Якщо в улию находяться шпари, треба їх старанно заткати, до чого надається дуже добре вата. Однак очко нехай буде все отверте і через зиму. Осадам слабшим можна очко звузити, осади міцні нехай зимують з очком отвертим повно, це є конечна условина доброї зимівлі таких осад. М. Б.

ДОПИСИ.

ЗЕЛІВ пов. ГОРОДОК ЯГ. **Культурно-освітним шляхом.** Заходом читальні „Просвіти“ відбулося у нас в неділю, 17. серпня ювилейне свято в честь митрополита Шептицького. Був це концерт, зложений з промови о. О. Александровича про діяльність ювилята, деклямацій і співів церковного хору. На свято прибуло багато людей, навіть з околичних сіл. Село Зелів ступає непохитно культурно-освітним шляхом. Приступило цього року до будови величавого шкільного будинку і то коштом добровільних датків. Громадські вулиці названо іменами: Шевченка, Франка, Шашкевича, Шептицького, а площі, де міститься читальня „Просвіти“, дали назву о. Григ. Рибчака, що заложив читальню, вибудував читальняний будинок і на три роки попередив шкільну науку в селі. Назви вулиць виписано на окремих таблицях.

СОПІТ ПОВ. СКОЛЄ. **Під орґанізаційним прапором.** Село невелике, положене в далекій гірській закутині, серед високих верхів і лісів. Населення переважно бідне, поля має мало і живе головно з випасу худоби та зарібків по тартаках. До недавна було не зорґанізоване і находилося в руках кількох громадських верховодів, до яких належать також місцевий склепар Нас, що держить половину села в своїй кишені, та його син Узік, що є громадським писарем. Український склеп Вас. Ластовецького не користується належитою підтримкою громадян. В останньому році видко зворот до кращого, особливо від часу, як душпастирем села став о. Гр. Воскрес, щирий народолюбець, що всю свою силу вкладає в моральне і культурно-освітне піднесення села. В липні ц. р. повстав Луг, що гуртує в собі всю ідейнійшу молодь, кільканадесять хлопців і дівчат, які в святочні дні пильно переводять вправи. Утворився аматорський гурток, що дав уже одну театральну виставу. Повстала також читальня „Просвіти“, що дня 10 серпня ц. р. мала перші загальні збори. Після промов о. Воскреса і п. Ол. Кузьми, редактора зі Львова, вписалось в члени поверх сто осіб. Головою читальні став о. Воскрес, а до виділу вибрано самих діяльних і жвавих людей, що певно забезпечать молодому товариству правильний розвиток. Є надія, що не стануть на перешкоді деякі труднощі, які певно будуть усунені в користь культурно-освітньої справи.

Нові книжки.

КАЛЕНДАР „ПРОСВІТИ“ на 1931 рік.

Зміст: Астрономічний календар. Український історичний календар. В. Кучер: Календар і його реформи. Місяцеслов. Жидівський календар. М. Матіїв-Мельник: Руїн своїх не опустім. М. Галущинський: Освіта дорослих, передумови її розвитку та успіху. М. М.-Мельник: Чую крок на дорозі гучний. А. Чайковський: Погоня. А. Курдидик: Старі стежі. М. М.-Мельник: Що дало життя. О. Бабій: Батько і діти. В. Островський: Надбачненська республика. А. Курдидик: Попливемо. А. Свидницький: Пачковози. І. Вазов: Упертий. Г. Чіпка: Завіяні. Л. Кріп: Чому не став дуба? О. Терлецький: Україна і Московщина. Д-р С. Ю.: Скільки українців на світі. Д. Дорошенко: З ґалерії українських міст. В. Панейко: Три столиці: Льондон, Париж, Женева. Е. Онацький: Вічне місто — Рим. Ст. Сірополко: „Просвіта і демократія. М. Брилинський: Ідея „Просвіти“ за границею. М. Брилинський: „Просвіта“ на Далекому Сході“. В. Ч.: Годинник. Е. Ю. Пеленський: Національний Музей у Львові. Е. Жарський: Спорт та його значіння для нації. Д-р Л. Ластовецький: Дещо з фізики і техніки. І. Кедрин: Що сталося протягом 10 літ. Жалібна карта. **Ціна календаря 4 зол.**

Веселе.

Колиж має красти?

Суддя: Як не стидаєтеся красти, будучв вже таким старим!...

Оскаржений: Пане сендзю! Коли я був молодим, казали мені: такий молодий, а вже краде! Коли я старий, кажуть: такий старий і ще краде. То коли-ж я маю красти?

Хто дістав у лице?

Суддя до оскарженого: За те, що ви вдарили оскаржуючого в лице, заплатите 10 зол. до каси убогих.

Пошкодований: Що, до каси убогих? Хто дістав по морді, каса убогих чи я?

Поширюйте свій часопис „СВОБОДУ“!

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10